

Nijolė Miliauskaitė

EILĖRAŠČIAI

LĖLIŲ SIUVĖJA

neryškus profilis
lange, ant gelsvos užuolaidos, nušviestas lempos
tarpais sujuda, pasisuka
vėl palinksta

nebylus šešėlis, niekam nepažįstamas
tu lig vidurnakčio sėdi, siūdama lėles
žiūrėk, tavo draugas, artimiausias bičiulis – mėnuo
pakyla

skiautė prie skiautės, atraiža prie atraižos
diena po dienos

kiekviena lėlė vis kitokia, vis kita veido išraiška
lyg būtų gyvos
šukuosena, rūbai, viskas o viskas
atitinka žmogaus padėtį, luomą

tik ar bus kam reikalingos
ar kas įduos
į ištiestas rankas, ar suplaks
smarkiau širdis, iš džiaugsmo

pasodini prie veidrodžio Pjero –
liūdną, blyškų, blizgančiu atlasiniu
rūbu, prie lango prieini, pasišnekėt su mėnuliu
jam pasiskųst ir pasiguost:

– kiekviena iš jų
nusineša ir mano
sielos dalį

1993

mano močiutės gėlės
mirtos ir pelargonijos
krakmolyti nėriniai ant pūkinių raudonų pagalvių
mirusios mano močiutės

(ar rastum mano veide
nors kiek panašumo)

mano motinos gėlės
fikusai ir filodendrai, smidras
rišelje siuvinėtas takelis, atminimai
vaikiška ranka įrašyti
gimnazijoje

nežinau, ka augino ant lango
mano prosenelė
kai Amerikon
išvyko prosenelis ir šeimos galva tapo
mano senelis
keturiolikos metų

cion kazio palioko
potograpija o is jau
senei miras in koki
menesi po pirmaji
kareji

 tai tavo
 tevo tai dar

 prisunciu
 tau vinculi

(mašinėle užrašyta kitoj pusėj nuotraukos)

namai, kuriuose niekados
negyvensiu, dar
kartą atsisuku, paskutinį, koks ilgas
sudie

mūrinis namas
prie Seiros, namas
vaiduoklis

iš tolo
skardinis šviečia stogas
kaip naujas

iš visų pusių
užstotas nuo vėjų

tą namą
pasistatė toks žmogus
parėjęs iš Amerikos
matininkas

seniai jau mirė

beldžiuosi, nieks neatsako
stumteliu – durys
neužrakintos

niekas čia negyvena

einu per kambarius
kokios švelnios saulės prišildytos grindys
basoms mano pėdoms

per pustučius kambarius
tarsi kas vestų už rankos

stalas, indauja prie sienos, krėslas šeimininkui
kelios kėdės, žirklys pakabintos ant vinies
medinės lovos, spinta, iš vytelių nupinta skrynia

po langais
girdžiu čiurlenantį upelį (malūnas
seniai nugriautas)

laiptai, dar tvirti turėklai, girgžteli
durys į balkoną
pažiūrėk

kalvos, apsėtos rugiais
miškas
siauras keliukas

mano žingsniai
tuščiuos namuos

krūpteliu – kažkas
atsimuša į lango stiklą

varna (bloga žinia)
ar karvelis (geras ženklas)

tyliai uždarau duris
sudie

namai
kuriuose niekadosis negyvensiu

1985

NAMAS PRIE SANKRYŽOS

tu mūsų sapnas
sapnas atvirom akim

skaidriam ore (šalvena)
ankstyvą rytą

iš kieno
gyvenimo esi atkeltas
prie sankryžos, prie milžiniško žiedo

vienišas namas
žiūrintis ramiai į mus

kaminai, fabriky kaminai
raudona saulė
virš vartų
pro dūmų stulpus

pramoninis šaltas peizažas

pro troleibuso langą
(mašinos sulėtina greitį)
pro grūstį, pro rūškanus veidus
matau
(kaip dar norėčiau
miego)

aukštu stogu
su dideliais medžiais nuo šiaurės pusės
ir šuliniu
plynam lauke

tu mūsų nubudimas

1985

niekas nelaukė tavęs
nepasitiko
neatpažino iš veido

naujas
miestas, be legendų, be praeities
be stebuklingo paveikslo

be širdies

naujos kapinės, vėjas nešioja
dulkių debesis, karšta, nėra medžių, kur duotų
gailėstingą pavėsį
lakštingala
neatskrenda čia vakarais
ir nesuokia
guosdama mus

laikini
žmonės, negimė čia ir neaugo

vaike, žaidžiantis šiukšlyne
prie garažų
aukštės tvorės, kokia šalta, kokia nežmoniška
pašvaistė
virš galvos

kuo vardu
ar turi namus, bet tu
tyli
tiktai nubėgi (verkdamas) tolyn į tamsą

1984

nuzulintom akmeninėm pakopom, stačiais
mediniais laiptais, kopėčiom
įvijais bokšto laiptais

namų mūsų laiptais

tyli tavo siela
jėjo ir nušvietė
visas kertes, visus užkaborius

užgriozdytą tamsią palėpę, pusrūsiu
kambarėlius, drėgną ir niūrų bokštą, painius
koridorius, pilnus aido
nuslėptą labirintą

visas tamsias
pasikartojančias mintis

virpančia žvakės liepsna

1981

akis užmerkus, liečiu galiukais pirštų
iš lėto, tyrinédama

tai šilkas
bet ar galėčiau pasikliaut jautimais, kai šitiek
padirbimų pridaryta, beveik tobulai
mėgdžiojančių, kas nepadirbama

atkerpu mažulytę skiautelę, uždegu
dega – nelabai noriai (taip ir turėtų būti)
uostau – kvapas įmestės į ugnį
plaukų sruogos (tai irgi
patvirtintų mano spėjimą)
pelenus sutrinu tarp pirštų – sausi
ir birūs, nesusilydę

tikras šilkas

vėsina per vasaros karščius, šildo
per žiemos šalčius, plonytis
o koks tvirtas

panardinti
rankas į šilką, panirti
gilyn, vis gilyn, visa oda pajusti

šviesą, šilkverpių išmintį
tirpte ištirpti

visa savo siela patirti kas tikra

1996–1997

tavo valandos, beveik kad jau pamirštos
tolimoj pakrantėj
kasdien vis labiau rudenėjančioj

slankiojant, šiaip sau, be tikslo, be reikalo

sustojant ir pakeliant kokį
akmenuką, ryškų ir šlapią
ar kriauklę

tarsi nė nesiklausant
vis tų pačių balsų, vis tų pačių: jūros, vėjo, paukščių

kai taip žioplanėji, koks džiaugsmas
apima, kokia stebuklinga vienatvė
netikėtas turtas, tik tau atitekęs

smėlis, prilipęs prie padų

tikrovė
staiga atsivėrus

1989–1994

TRYS SESUTĖS

o tu, kur gyveni tamsiuos miškuos
ir pievose, paežerių ir paupių
šaltuos rūkuos, žalioji rupūžė
išberta rudai žaliom dėmėm

ir tu, kuriai per plačią nugarą įrėžtas
šviesus dryželis, nendrine rupūžė, iš dirvų
iš pajūrio kopų, iš javų laukų
ir kapinynų, pati sau
urvelį rudenį išsikasi, tavęs matyti
nėr tekę man, tu greitakoje, tu slapuke

ir ta, kurią geriausiai
pažįstu, paprastoji rupūžė, tamsi, visa didžiulėm

apaugus karpom, pamatinė, tu
prie namų laikaisi, kur prie šulinio
saugiai peržiemoji drėgnuos rūsiuos ir duobėse

jūs visos trys sesutės, didžiaakės, storalūpės
plačiastrėnės, patamsy prie spingsulės kantriai
verpiančios linus ir pakulas, kanapes ir
dilgėles ir plaukus
ir tikimo
balzganas gijas

1997–1998

* * *

visos vaikystės baimės
visi siaubo sapnai
slogutis, vaiko vienatvė
kaltės jausmas

išbalęs veidas prietemoj
ir ilgesys (ko?)

kas išvaduos
išgelbės

nedrąsi mergytė
tebesislapsto
sielos užkaboriuos
varnalėšose, veidrodžiuos, vėjy
dagerotipuos

negaliu jos išvyti

kokios šaltos
kokios sulybę jos rankos
tavo delnuos, mylimas

bet ji nemoka nieko pasakyti

* * *

ji nieko nežino
ji nieko negali suprasti
bet kaip susikaupus
klausos balsų
savo miglotoj sieloj

džiaugsmas
užplūsta staiga kaip karštas
alsavimas
liūdesys nesuprantamas ir saldus
gera

liūdėti ir laukti

maudžia kūną, kuris tebeauga

nori būti viena
matuojas motinos rūbus
persirenginėja
karštligiškai
renka sau vardą
ieško knygoje sau biografijos

negražaus veido, slapūnė
užsižiūrėjus į stiklinį rutulį
į plūdę, jūros išskalautą
į veidrodį
pamatyti
trokšta

savo paskirtį
savo likimą
tavo veidą

tai paslaptis

SAPFO EILĖRAŠČIAI, RASTI VIENOJE LIGONINĖJE

* * *

.....žalsvas akis, mano plaukus
.....lankstų kūną.....
.....nuplukdė jūra
.....net tu
nesuradai manęs.....
.....geriausias
jūreivis, kuriam neprilygo.....
.....

supylei.....
man kapą.....
.....
.....amžinai žalias
mirtos medis.....

upė.....
teka atgal.....
.....
.....neužmirštuolių krantai

pasibeldžiau, tai buvo
paskutinė sodyba, vėjas
išplėšė iš rankų duris
užtrenkė

žemas tamsus kambarys, jėjau
tiesiog į tą kambarį
(nebuvo nei prieangio, nei priemenaitės)
pilnas žmonių kambarys

ar čia gyvena
Valenta, Juozapas? (liesas, pražilusiais ūsais, tikras
bajoras, turėjo teisę
važiuot keturiais žirgais, ir kaimas
vadinosi Valentų kaimas
mes, sakė jis, jus maitinam, pristatom
dvigubai pieno, o kiek dar
kas
bus, kai išmirsim)

prie durų ant lovos prigulus stora moteriškė
skubiai pasitaiso drabužį, murzinas vaikas
įsikišęs į burną pirštuką, žiūri
tiesiog į mane, ant krosnies sėdinti senė
pasuka galvą, žilom
kasytėm, tarsi pelių
uodegos, kyla
nuo suolo pusamžis vyras, eina artyn
ir šypsosi

pasitraukiu
kiek atbula, ar čia gyvena? eina artyn
ir šypsosi, traukiuos ataturpsta, Valenta, sakau,
Juozapas (sustingusia
ranka grabalioju durų
rankenos)

katė
miaukdama, neria
pro kojas, į durų
prasivėrusi plyšį

nubraukiu
šaltą prakaitą, viskas
tvarkoj, sakau sau
viskas tvarkoj

– galim važiuot: ne čia!

1982

* * *

kai valydavo
paveldėtą stalo sidabrą
su monogramomis (vis trumpesnės
dienos), kaip atsargiai
kaip švelniai
tų moterų rankos
kreidos milteliais, šiltam vandeny sudrėkintu
skudurėliu nušveisdavo
šaukštelių, šaukštus, peilius ir šakutes, cukrinę

paskui šypsodamos (vis ilgesnės
ir ilgesnės naktys) blizgindavo
minkštos flanelės gabaliukais

kiek
prisiminimų
kiek kalbų

o ta mergytė
nenuleidžia akių

dedasi viską į širdį

kiekvieną daiktą
atskirai suvynioja
į juodą popierių (kaip greitai jau
temsta), paskui dar kartą į drobę
sukrauna į stalčius

nieko
neliko, nė vieno
šaukštelio, nė vieno
prisiminimo
nė vieno

kur tauriu mėnesienos švytėjimu
tau nušvistų
tamsią vėjuotą lapkričio pavakarę
geriant arbatą

1985

* * *

esi kaip gintaro gabalas, netikėtai rastas
apyžlubių akių, tarp jūržolių
po ilgų ir varginančių pasivaikščiojimų

toks didelis ir sunkus, kad negali patikėt: nejau iš tikrųjų

reikia tave gerai nuvalyt
nušlifuoti
kad skleistum šviesą ir šilumą

pažadint
keistą bauginantį grožį

gintaro kvapas, pravėrus stalčių

esi vienintelė vertybė, kurios mums niekas
negali atimt, praeitie

1986

* * *

kelios senos fotografijos, iš tų, kur žiūrinėdavau sekmadieniais
kartu su močiute, po vieną imdama
iš medinės skrynutės: čia mano brolis Praniukas, sesuo Agotėlė

ten, talka, matai, kuliamoji, kaimynai
mokykla, kuri buvo pas mus, anam trobos gale (trumpais
plaukais mergaitės, su kirpčiukais ligi antakių, plikagalviai
berniukai, mokytoja, vainiku
sudėtom kasom), čia barsto
gėles, ten giminės, per kokį atleidą (tikriausiai
per šventą Stanislovą), tėvukas, su didžiuliais ūsais, kai gyvenom
pas Malijonius, čia tu, mažiukė
ir aš, dar Marijampolėj, čia tiltas per Šešupę
tenai tarnaitė su kate ant rankų, tavo tėvas (kažin
ar gyvas dar?), laidotuvės, aš ir pulkas
žąsų, o šičia mudu, su abiem mergaitėm (tokios rimtos, baltom
išeiginėm suknelėm, tai mano motina ir teta
Zoselė), o čia, žiūrėk, kai sugrįžom
namo

senamadiški, juokingi apdarai, pasikartojantys gestai
veiduos susikaupimas ir kantrybė
šnekta, lengvai atpažįstama, išdainuojamos priegaidės, barbarizmai
ausiai jau taip įprasti, kad net gaila jų, nykstančių

darbas, už viską svarbesnis
ir vakarais po langu kvepiantis darželis

surinkti visa tai, sudėti
išsaugot, kaip fotografijas, juodoj skrynutėj

1986

smulkutė mergytė, pažvelgus
tiesiai į širdį

melsvom laukinės
cikorijos akim

galėtų būt mano duktė

tavo vaikystė
ir mano
susipintų lyg skaisgijos juostoj

tas pačias
skaitytume pasakas

kartu
būtume rinkę
visokias žoles, pievose, paupiuos, paežeriuos

džiovinę ant aukšto, suslėgtas tarp senų laikraščių
ieškoję jų vardų, knygose
be pradžios ir be pabaigos

esi pilna paslapčių

tavo buvimas stulbina, laukine
cikorija, išaugus dykvietėj
tarp gelžgalių ir apdaužytų
betono luitų

1987

* * *

namų apyvokos daiktai, patvarūs
nuzulinti daugybės rankų
rakandai patikimi, tvirti

kada jau virtę pelenais

kasdieniai
net nepastebimi darbai

ir skudurinė lėlė, numylėta, nublukus
užkimus nuo lojimo Bitė
kaliausė, įkelta į vyšnią sodo
pačiam gale, ir šaltas mutinys padėtas
pavakariams ant stalo

netyčia
tarp durų suspaustas žąsiukas
giedodami
palaidot jį nešėm po gluosniu
už tvartų, dar tavo proprosenelio, nudrėbtų iš molio

viskas ten
turėjo sielą

kad nors gurkšni
tų laikų esencijos
tokios stiprios, tokios saldžios

to visaapimančio jausmo

kad galva apsvaigtų

kad nesibaigtų niekad
vasaros diena

1992

* * *

kažkas many
gerai žino kelią

veda mane, girdžiu
fleitos balsą, nieko
nesibijau, esu kaip vaikas

štai – durys į uždraustą kambarį
pravertos
dar vienas žingsnis, dar

kaip tuščia

galvojau, rasiu lobyną, drėgną ir tamsų, pilną
prikrautą aukso ir brangakmenių, ranka išrašytų knygų
muskuso, smilkalų, kvapniųjų aliejų ir ambros
aksomo, šilkų, brokato, kašmyro vilnos
pipirų, cinamono, gvazdikėlių, tikrojo
šafrano, muskato riešuto, ak, ir daugybės
stovylų, nepažįstamų, dieviškų

pats labirinto centras, šitiek sapnuotas

nuo menės raštuotų grindų
veidrodžio šukę pakeliu

kaip šviesu

PAGRINDINIS TVARKYMASIS

verste verčiu visus namus aukštyn kojom
nuo rūsio lig palėpės, pati stebiuosi ir negaliu atsistebėti
koks šišas apėmęs, tiesiog

juokas ima

be jokio išankstinio plano, tačiau kartais
atrodo, lyg planas manyje jau būtų
atrenku, ką išmesti, ką ir kam atiduoti
o kas dar galėtų praversti

kiek daiktų atrandu, užmirštų, nereikalingų
prastai padarytų
kiek niekelių, nieko dabar nebesakančių, o kitados
tokių reikšmingų

visas spintas perdėliuju, iškiuju
kupas ir skryniais, apžiūriu lentynas su knygom
visus stalčius ištraukiu ir išverčiu, net tuos, slaptuosius
net tuos, gerai užrakintus, su brangenybėm ir nuotraukom

vakare, dulkėta, nuvargus, voratinklių
apipinta galva, žvelgiu į švarų
vandenį delnuose: taip, iš tikrųjų
keičiuos ir keičiu, trokštu keistis

1995

LAIKAS PERSODINT

Šį pavasarį turiu jau persodini, pats laikas
būtų, alijošių, seną, išsikerojusį
aloe vera, be galo vertinamą
žinovų ir gerbiamą, mat galių
gydančių savy slapta sukaupęs
turi daug

šaknų šaknelių! tiek priaugę, tiek priaugę
niekaip
negaliu ištraukt, kiek besistengčiau, akmenį
griebiu ir sudaužau vazoną

ir ko gi
taip įsikibęs į molį, ko laikaisi
įsikirtęs į sieną, iš visų jėgų, užsispyręs
nesidraskyk, nebraižyk man rankų

negi būsi pamėgęs
šį kalėjimą, ankštą ir skurdų, kur trūko
vandens tau ir maisto, gausi juk

naują vazoną, erdvesnį, gražesnį!

mano siela, negi ir tu taip stipriai
laikais įsikirtusi laikino
nepatvaraus
kalėjimo sienų

1996

Nijolė Miliauskaitė, *Sielos labirintas*, eilėraščiai, Vilnius: Vaga, 1999, p. 12–13, 61–62, 120–121, 150–151, 155, 169–170, 291–292, 298–299, 322, 383, 468.